

Észrevételek dr. Kelemen Csaba az Infotér 2014. konferencián tartott Kormányzati ICT Stratégia c. előadásához

(Az előadás elején az infokommunikációs stratégia pillérei 2014 c. ábra látható.) Ennek összetevői a digitális gazdaság (fejlett IKT szektor, infokommunikációs szempontból versenyképes vállalkozók), a digitális állam (Modern, hatékony, jól működő áll, e-közigazgatási szolgáltatások, belső folyamatok IT-támogatása), a digitális kompetencia (a digitális írástudás terjesztése, a másodlagos digitális megosztottság csökkentése) és a digitális infrastruktúra (új generációs hálózatok, hatékonyság).

A dia fogalomzavaros. A stratégia pillérei nem lehetnek a digitális gazdaság, állam vagy infrastruktúra, ezek ugyanis pilléreként nem tartanak semmilyen stratégiát. A stratégiának adatai alapján, érdekeken, célkitűzéseken kellene nyugodnia, de nem kellene azt tartania semminek,

A dián szereplő tárgyak a stratégiának azon részterületei lehetnek, amelyeken a Kormány intézkedni kíván. Ezek a pillérek egy hagyományos világ hagyományos szemléletben elképzelt részei, miközben az infokommunikációs forradalomnak éppen az a lényege, hogy a hagyományos állami, hatalmi struktúrák megszűnnek és új funkciók, új intézményrendszerek alakulnak ki a hatalmi igényeknek, érdekeknek megfelelően. A stratégia ilyen – a globális infokommunikációs lobby az OECD és Brüsszel által sugallt - részekre való felépítése a nemzeti érdekek ellen való.

Mi, mint a piaci fejlesztésekért felelős, szeretnénk a legkedvezőbb környezetet biztosítani a piaci szereplők számára, már csak azért is, mert ez az egész stratégia, amit itt kialakítottunk azon a szemléleten alapul, hogy ha lehet, akkor minél jobb környezetet és kereteket teremtünk a vállalatok fejlődésének, a termékfejlesztésnek, az exportnak, az innovációnak és mindannak ami ennek a szektornak a meghatározó tényezője.

Az ország érdeke nem a legkedvezőbb piaci feltételek kialakítása a zömében külföldi kézben lévő szolgáltatók és gyártók számára, szükségképpen a többi ágazat, például a magyar mezőgazdaság rovására. Az államnak nem az amúgy is extraprofitot termelő infokommunikációs ágazatot kell támogatnia. Az itt tevékenykedő KKV-k zöme Magyarországról soha nem fog életképes méretű újítással kilépni, mert versenytársaink jól őrzik sokkal nagyobb piacukat. A néhány mégis sikeres céget hamar felvásárolják.

A stratégia maga, amit megalkottunk, az egy viszonylag hosszú módszertan eredménye. Sok-sok éven keresztül próbáltunk kialakítani egy olyan módszertant amely nagyon jól lefedi azt a kört, amelyben a kormányzat tevékenykedik.

Nem módszertan kell, hanem módszer, vagy inkább csak mód.

Maga a módszertan azon alapult, hogy válasszunk külön egymástól nagyon különböző tényezőket. Ilyen volt a gazdaságfejlesztés, amely elsősorban a kkv-eket, az IKT iparágban tevékenykedőket célozza meg, válasszuk szét az állampolgárokat, akiket a kompetenciafejlesztési programokkal kell megszólítanunk, nézzük meg azt, hogy mire van szüksége a magyar államnak informatikai téren, és hogy a negyedik pillér az infrastruktúra, amit mindig ki szoktunk emelni. Na most, hogyha a netadóról beszélünk, akkor azért elég sok célunkat keresztülhúzná ez a típusú közteher, tehát nyilván a mi célunk is az, hogy ezt a lehető legkevésbé érezzék meg a szolgáltatók.

E pontban a NFM nyíltan szembeesegül a költségvetés képviselte összállami, nemzeti érdekekkel az ágazat érdekeinek képviselőjében.

Februárban fogadta el a Kormány a stratégiát, és elég hosszú egyeztetési folyamat előzte meg ezt. Nagyon szerencsés helyzetben voltunk. 2012. novemberében kezdődött meg az Unióval a 14 és 20 közötti források felhasználásával kapcsolatos tárgyalássorozat és most fog véget érni. Egy nagy-nagy dokumentumot már aláírt az Európai Bizottság elnöke a Miniszterelnökkel, most pedig az operatív programok benyújtására fog sor kerülni várhatóan november 16-án vagy 17-én. Arra az időpontra egy végleges verziót kell leadnunk, különben pontosan egy évet fog csúszni minden operatív program és ez senkinek nem érdeke. Ezt senki felelős politikusként nem is szeretné felvállalni, úgy, hogy mindent megteszünk annak érdekében, hogy az OP-kat be tudjuk nyújtani. Ezek fogják ennek a stratégia végrehajtásának az alapját képezni.

A kétéves időszaknak tulajdonképpen a felénél jött be, hogy az Európai Unió szeretné, ha mi stratégiát csinálnánk, mert végre ő is tudatos lett és meg akarta mutatni, hogy ő csak akkor ad pénzt sok-sok ezer milliárdot az államoknak, hogy ha a tagállamok be tudják bizonyítani, hogy azokat olyan célokra használják fel, amelyek piaci hiányosságokat kezelnek.

Az Unió mindig tudatos volt, de korábban nem tudta még pontosítani, mire szorítsa a tagországokat, ezért toleránsabb volt.

Az Európai Unió sugallata illetve a mi határozott szándékunk is az volt ezek után, hogy 2014-ben lejárt az első digitális megújulási-cselekvési tervnek a hatósugara és akkor legyen 2014-20 között egy új dokumentum. Ez egy nagyon letisztult és nagyon tudatosan felépített stratégia lett, és nagyon sok kört megjárt. Erről talán már beszéltem is, talán nem ebben a körben, de erről a stratégiáról és nem feltétlenül arra szeretnék fókuszálni, hogy mik voltak ennek az előzményei, hanem hogy mit tartalmaz és mire szeretnénk mi alapvetően lőni.

Sok-sok fajta célt határoztunk meg, az egyik ilyen, számunkra nagyon fontos, hogy 2020-ra szeretné az Európai Unió újgenerációs szélessávú hálózattal ellátni az Európai Unió térséget 30 Mbit/szekundumos sebességen minimum, mi ezt 2018-ra szeretnénk elérni, van is rá bőven lehetőség. Nagyon feszes és ütemezett státuszokat kellett az elmúlt hetekben is leraknunk a vezetőink asztalára és ma úgy tűnik, hogy ez a cél az 2018. végére teljesülhet is. Nem akarom azt mondani, hogy persze nyilván teljesülhet, hiszen az aukció lezárult és lassan mindenhol lesz 30 megát tudó vezeték nélküli hálózat, itt alapvetően vezeték nélküli hálózatról van szó, nem kevésbé azért is, mert a mobiloknak is ugyanúgy szükségük van vezetékre.

Amit ki szeretnék emelni az az, hogy 2016-ra és 20-ra határoztunk meg célokat és azt néztük meg, hogy hol vannak a legnagyobb piaci hiányosságok. Nem feltétlenül az infrastruktúra szinten vannak.

Az NFM és az egész Kormányzat megközelítése téves alapon nyugszik. Arra építenek, hogy az infokommunikáció a régi közgazdasági tankönyvekben leírt módon végzett gazdasági tevékenység, amelyet az országban és mindenütt piaci keretek között kell végezni, csupán a piac működésének hibáit (pl. monopolhelyzet, elmaradott térségek kimaradása stb.) kell állami beavatkozással korrigálni. Ezzel szemben a statisztikai tény az, hogy az adatfolyamok zöme ma sem piaci viszonyok között valósul meg, és a digitális infokommunikációs tevékenységek nagyobb részét a nagy globális monopóliumok vagy oligopóliumok, keresztfinanszírozással tartják fenn szoros összefonódásban nagy hatalmi központokkal, és a lokális titkosszolgálatokkal, az ő céljaik érdekében.

Ezek a cégek szolgáltatásaikat nem a népesség és a vállalkozások spontán piaci igényeinek megfelelően fejlesztik, hanem új globális intézményrendszert fejlesztenek a hatalmi csoportok hatalomtechnikai igényeinek megfelelően (saját értékekkel, ideológiával, a lokális érdekeket negligálva). Ilyen körülmények között a régi „tudományos”, a láthatatlan kéz működésének feltételezésén alapuló megközelítés kontraproduktív, nem más, mint az országot kizsákmányolt és gyorsan növekvően kiszolgáltatott helyzetbe integráló törekvések támogatása.

Alapvetően inkább a piacteremtés az, amire felfűztük az egész gondolatot. Az, hogy legyen használója azoknak a technológiáknak, amiket mi itt most próbálunk ösztönözni. Egyik oldalon. A másik oldalon, legyen, amin fel tudják használni ezeket az információkat. Tehát legyen hálózat.

Itt bújik ki a szög a zsákból. A magyar nemzeti Kormány több száz milliárd forintot fog elkölteni arra, hogy ráoktrojálja az országra a globalizáló elképzeléseknek megfelelően, és azok érdekében az ország adatvagyonának folyamatos ingyenes leszívására, a népesség folyamatos monitorozására alkalmasan kialakított infrastruktúrát.

És aztán jön az állam, amelynek nyilván elég komoly igénye van arra, hogy megfelelő infrastruktúrával legyen ellátva, megfelelő szolgáltatásokat tudjon igénybe venni, akár a belső működése szempontjából, akár az állampolgárokkal illetve a vállalkozásokkal tartott kapcsolattartás terén.

A legegyszerűbb módja a ma nagyon népszerű rezsicsökkentésnek, ha elektronikai eszközöket, szolgáltatásokat alkalmazunk. Ezen az úton indult el a kormányzat és egy nagyon komoly programot nyújtottunk be két héttel ezelőtt a Kormánynak, és nagy valószínűséggel el is fogadták, még nem láttuk a kormányhatározatot megjelenni, de ez szerintem csak napok kérdése, egy úgynevezett digitális nemzetfejlesztési programot fogadott el a Kormány és abban nagyon sok minden benne van, feladatra, határidőkre, felelősökre lebontott, tehát gyakorlatilag leprogramoztuk azt, ami a stratégiában benne van.

Nagyjából egy kicsit bonyolultabb lett ugyan az infokommunikáció helyzete a kormányon belül, de nagyjából így néz ki (egy diát mutat).

A dia a NFM (szélessávú infrastruktúra, IKT ipar, KKV-ok informatikai fejlesztése, digitális kompetencia, úripar, audiovizuális média), BM (e-közigazgatási szolgáltatások, kormányzati informatika, állami hálózatok, elektronikus ügyintézés, információbiztonság) és ME (IKT fejlesztéséért felelős tárcák közötti koordináció, uniós források felhasználásának koordinációja) felelősségi köreit ábrázolja az EMMI (Oktatásügyi és egészségügyinformatika) és a NGM (GINOP források) feltüntetésével.

És van egy nagyon szerencsés helyzet, hogy van egy Miniszterelnökség, aki saját maga is felvállalja azt a szerepet, hogy őt, idézőjelben, lehet ütni, úgyis ő a mumus a kormányzaton belül, hát akkor miért ne vállaljon fel olyan szerepeket, amiket inkább neki kell, mint az összes többi minisztériumnak és akkor van egy infokommunikációs koordinációért felelős helyettes államtitkár, aki nagyon komoly szerepet tölt be a Kormányon belül és a mi érdekeinket illetve az összes informatikával foglalkozóknak az érdekeit képviseli.

Mivel az infokommunikációnak nem lesz önálló operatív programja, ezért lesz egy nagyon területileg nagyon komoly infokommunikációs prioritása, jelen pillanatban 134 milliárd forinttal, a Gazdasági Minisztérium lesz ennek a kezelője. Ott lesz az irányító hatóság de szakpolitikai felelősként, ami a hivatalos terminus technicus, az NFM lett megjelölve.

(Új dia a háttérben) Cím:növekedés. Középen technológia, két oldalt tőke és tudás.

Amire mi a hangsúlyt szeretnénk fektetni a következő években, az elsősorban a gazdaságfejlesztés, illetve a KKV-k illetve az IKT iparágnak a fejlesztése. És erről szólna a következő néhány slide.

Ami ezután következik, az az eddig is folytatott, évtizedes tapasztalat szerint az ország felemelkedése vagy helyben maradása szempontjából eredménytelen, de az ágazat számára jövedelmező politika folytatásának leírása.

Ezek lesznek a fókuszpontok a következő években. Az egyik az egy nagyon jó cikket olvastam, a felhőszakadás címszó az benne volt a cikkben. Hogy a KKV-k milyen elképesztően alacsony szinten használnak ilyen technológiákat. És ez általános, tehát ez szektorfüggetlen. Teljesen mindegy, hogy melyik, akár a pékek, akár a, én az autószerelő. Ha a szerelőhöz viszem az autót, akkor papíron írogatja, hogy milyen alkatrészeket cseréltek, hány, nem tudom az olaj, meg a különböző paraméterei az autónak és szerintem ez nem jó így.

A NFM ne határozza meg, hogy a vállalkozó autószerelő mit csinál, ez durva beavatkozás, minden felelősség nélkül, a la jótékony szocializmus. A vállalkozó felnőtt magyar állampolgár és ő tudja, mit miért csinál vagy nem csinál, ha nem tudja, az állam úgy sem fogja tudni megmenteni azzal, hogy informatikát ad neki fecni helyett.

Jó lenne, ha a KKV-k minél többet használnának magasabb hozzáadott értéket képviselő alkalmazásokat és szoftvereket, ennek az ösztönzése lenne az egyik központi eleme a következő két-három évnek bizonyosan, mert ebben nagyon le vagyunk maradva. Ahogyan az

Európai Bizottság ezt észrevételeiben ki is emelte. Tehát gyakorlatilag mindenben jóval az európai átlag alatt vagyunk.

A rendszerváltozás idején még legalább a térség élén voltunk. Azóta folyik az informatika fejlesztése piacgazdasági ágazati (lobbyista, kijáró) fejlesztési politika keretében.

Nekünk nagyon sokat kell tennünk annak érdekében, hogy fel tudjunk sorakozni.

Kitörésről, élre kerülésről már nincs szó.

(Új dia a háttérben.) Startup cégek támogatása. Probléma a hazai IKT KKV-k alulfinanszírozottak, pályázati részvételük és exportképességük csekély. Megoldás: Az IKT KKV-k tőke ellátottságának javítása kockázati tőke, business angol segítségével, Startup ökoszisztéma gyorsítása inkubáció révén.

Ezért aztán kvázi ennek a nulladik fázisaként, mindenképpen indítani fogunk egy olyan motivációs programot, most egy régen dédelgetett álmot, ami a KKV-kat fogja ösztönözni arra, hogy próbáljanak meg kilépni a piacra és egy kicsit az informatika irányába elmozdulni. Még mindig él sajnos az a hozzáállás, hogy az informatika a legutolsó szempont, és még mindig él az, hogy az informatika a legelső olyan elem, amit le szoktak vágni a cégvezetők.

A másik nagyon fontos és ennek érdekében elég komoly gondolkodás indult meg most már, az a startup-ok támogatása. Volt a kormányzaton belül már egy jelentős előrelépés, tehát én azt tudom mondani, hogy felismerte, minden nagyon fontos szereplője ennek az informatikai kormányzatnak, hogy ezzel kezdeni kell valamit. Az egyik nagyon komoly probléma az az, hogy vannak ugyan inkubátorok, de gyakorlatilag nincsenek. Tehát jönnek a startup-ok létre, igazából nagyon jó ötletekkel, lehet, hogy nagyon akár már elég jó prototípussal rendelkező vagy jól kifejlesztett alkalmazással rendelkező startup-ok, és nem tudják azokat, szinte semmilyen szinten értékesíteni.

A nyugati gazdaságok érdekkörei egymással évtizedek alatt összeforrtak, versenytársaikkal kíméletlenül leszámolnak, csupán intézményesített ötletlopás folyik, vagy a találmányok embrionális állapotban való megszerzése. Ezen csak hathatós állami védelemmel lehet kissé javítani. Ha lennének Magyarország intézményrendszerének átalakítását szolgáló nagy projektek, akkor a startup-ok ehhez kapcsolhatnák tevékenységüket.

SE a piacra úgy kivinni, hogy arról az emberek tudjanak, se tőkét szerezni hozzá, nincs meg hozzá a marketing vagy kommunikációs képesség, tehát ezzel mindenképpen kezdeni kell valamit. Hogy ez egy a már piacon lévő inkubátorok megtámogatása, vagy egy állami inkubátor létrehozása, ez egy erről nagyon hosszú vita folyik, most már hónapok óta, talán egy éve is, még mindig nem tisztázódott, hogy mi lenne a megfelelő irány, de nyilván amikor a program meghirdetésre kerül, akkor szerintem itt lehet, hogy ennek valami fajta közös nevezője kell, hogy legyen a végeredmény legyen.

(Új dia a háttérben) Inkubáció a startup cégeknek. Technológia-fejlesztés a KKV-k körében. Probléma: Nincs megfelelő szintű inkubáció. Alacsony magas hozzáadott értéket képviselő szoftverek és alkalmazások a vállalkozásoknál. Megoldás: Inkubáció megerősítése. Kombinált támogatási programok indítása.

Ami az inkubáció mögött alapvető gondolat, hogy ténylegesen nincsen tőke ezek mögött a cégek mögött meg az ötletek mögött, és mivel látszik, hogy tőkében és hitelben is meglehetősen alulfinanszírozott a magyar KKV szektor, ezért indult el korábban a nemzeti banki hitelprogram, amit az MNB csinált és az valószínűleg le is fog zárulni, amikor az operatív programokat elfogadják.

Ez a szisztéma az európai elképzeléseket követi. Ismeretes ugyanakkor, hogy Európa a K+F+I-ben egyre jobban lemarad az Egyesült Államok és Ázsia mögött, az európai rendszer nem sikeres. Mást kellene kitalálni a brüsszeli elképzelések követése helyett.

Az OP-ban ugyanis több mint 200 milliárd forint eszköz van. Ez a pénzügyi eszköz hitelgaranciát, tőkét, lízinget, és még néhány pénzügyi eszközt jelent, ez óriási pénz. Nekünk saját infokommunikációs fejlesztésekre 90,5 milliárd forintunk van. Pénzügyi eszközünk soha nem volt és soha nem volt ennyi. Tehát informatikára lehet 90 milliárdot költeni, igaz, hogy ezt vissza kell fizetni, de azért mégis csak nagyon kedvező feltételekkel juthatnak majd a magyar KKV-k, akár informatikával, akár nem informatikával tevékenykedők hitelhez, vagy kockázati tőkéhez.

(Új dia.) KKV-k infokommunikációs ellátottságának növelése. Informatikusok és mérnökök számának megkétszerezése. Probléma: Motivációs hiányosságok, mérnök-, informatikus hiány. Megoldás: szemléletformálási program indítása, informatikus és mérnökképzés, mennyiségi és minőségi elemek fejlesztése

A harmadik nagy probléma az az, hogy nagyon kevés mérnökünk van, akiket ténylegesen, tehát sokkal több igény van mérnökökre és informatikusokra, mint amennyit fel tudnánk mutatni.

Be kell indítani a szakemberimportot Indiából és más országokból.

Ennek nagyon sokrétű okai vannak (sic!). Jelentős a hiány, én személyesen beszéltem, tehát IVSZ-en belül nagyjából tízezer mérnök és informatikus tudna elhelyezkedni holnap. Az, hogy ezek milyen típusú mérnökök és informatikusok arról még meg a gondolkodás, illetve még sok kutatás kell, hogy megelőzze, de az biztos, hogy itt mind a középiskolában, az általános és középiskolában, mind a felsőoktatásban jelentős hiányosságok vannak. Mi arra fogunk fókuszálni, hogy egy KKV-k támogatásán keresztüli programot indítsunk el, ami megsegíti majd a KKV-k és az egyetemek közötti együttműködést, informatikusok, mérnökök foglalkoztatásának ösztönzésére vonatkozó programoknak az indításában. Az általános és középiskola és a felsőoktatásnak a támogatása az alapvetően nem a mi kompetenciánk, hanem az EMMI feladata.

(Új dia.) Versenyképes IKT szektor, körülötte: inkubáció, startup, innováció, piacra jutás. Jobboldalon: támogatáspolitikai, koordináció, közpolitika.

A végén szeretnék még egy picit részletesebben beszélni arról, hogy hogyan fog kinézni ennek a részletfinanszírozása.

(Új dia). NOP 3. Infokommunikációs fejlesztések 134,2 mrd Ft. GNOP 7. Pénzügyi eszközök 90,5 mrd Ft.

Viszonylag magas összegekről indultunk, mikor a tervezés megkezdődött, jelen pillanatban ott tartunk, hogy 134,2 milliárd Ft van tisztán infokommunikációra, plusz a 90 és félmilliárd Ft a pénzügyi eszközökből, illetve van nekik egy 18, 5 milliárd forintos egy teljesen másik prioritásban, ami digitális kompetenciafejlesztésről fog szólni. Ez nagyjából évente két milliárd Ft. Ennyi se volt soha. Ilyen típusú fejlesztésekre. Ebből nyilván egy nagy szeletet elvisznek majd a hálózatfejlesztések, nem tudjuk még, hogy a piaci számítások szerint mekkora az összberuházás, 100 és 200, 300 milliárd forint körüli összegekről beszélünk, amikor NG hálózat fejlesztésekről beszélünk, de most indult el egy olyan közbeszerzés, aminek a bontása éppen jelenleg is zajlik, amivel megpróbálunk választ adni arra, hogy hol vannak a fehér foltok, ahova a fejlesztéseknek menniük kell. Alapvetően a kisebbik összeg a 9 milliárd Ft, amely digitális írástudás vagy kompetenciafejlesztésre fog fordítódni és a többi még a piaci támogatásokra és biztos vagyok benne, hogy ha nem lesz felhasználva az a 88 milliárd Ft a piaci és kormányzati hálózat fejlesztésére, amit most beterveztünk, akkor azt mind, mind a vállalkozások fogják megkapni.

Azzal szoktam zárni és itt is el szeretném mondani, hogy ezt mi nem fogjuk tudni leprogramozni. Erre esély sincsen. Amikor a stratégiát elkészítettük, amikor az operatív programokat elkészítettük, akkor is folyamatosan konzultáltunk a piac felé. Mi nem szeretnénk egy elefántcsonttoronyban élni. Ezt eddig sem tettük, ez személyes vállalásom is, de szerintem a kollégák is mindannyian ezt gondolják. A piaci szereplőkre nagyon nagy szükség van. Mindenki támogatását én is kérem.

Az ágazati lobbyként eljáró minisztérium kijárt több száz milliárd forintot, bár még nem tudják, mire. Most várják azokat, akiknek az érdekeiben eljárta, hogy mire is költse el a magyar állam ezt a kis pénzt.